

Ideella föreningen för Alla nationers fria skola  
Org. nr. 8024093869  
[aa.creation2012@gmail.com](mailto:aa.creation2012@gmail.com)

2023-01-19  
Dnr 2022:578

# Beslut

---

efter kvalitetsgranskning av huvudmannens  
och rektorns arbete för att fler elever ska få  
undervisning av behöriga lärare i Ideella  
föreningen för Alla nationers fria skola och Alla  
nationers fria skola belägen i Stockholms  
kommun

## Inledning

---

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av hur Ideella föreningen för Alla nationers fria skola och rektorn för Alla nationers fria skola arbetar för att fler elever ska få undervisning av behöriga lärare. Som behörig lärare räknas den lärare som är legitimerad och undervisar i de ämnen, årskurser och skolformer som hen är behörig i. Det som granskas och bedöms är det arbete huvudmannen och rektorn bedriver. Resultatet av arbetet omfattas inte av granskningen.

Granskningen omfattar både huvudmannens övergripande arbete och rektorns arbete vid den utvalda skolenheten. I de fall huvudmannen ansvarar för mer än en skolenhet har en av dessa valts ut i syfte att dels fördjupa bilden av huvudmannens arbete, dels granska rektorns arbete i frågan.

Skolenheterna som ingår i granskningen har valts ut utifrån att de enligt Skolverkets officiella statistik under den senaste femårsperioden har haft en lägre andel legitimerade lärare som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i än motsvarande andel för riket som helhet.

## Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om huvudmannens och rektorns arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

## Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Ideella föreningen för Alla nationers fria skola i följande utsträckning:

### Rekrytera och behålla behöriga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett brett och uthålligt arbete för att rekrytera och behålla behöriga lärare, men utvecklingsområdet finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Arbetet med att söka efter och rekrytera behöriga lärare behöver utvecklas.

### Öka behörigheten bland befintliga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Arbetet med att informera, uppmuntra och stödja lärare i att delta i behörighetsgrundande utbildning behöver utvecklas.

### Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **15 augusti 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:578) i de handlingar som sänds in.

## Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

### Rekrytera och behålla behöriga lärare

Det här området handlar om hur huvudmannen och rektorn arbetar med att rekrytera och behålla behöriga lärare inom organisationen. I detta arbete ingår att kartlägga och analysera nuvarande och framtida behov av behöriga lärare. Det handlar också om bredd och uthållighet i rekryteringsarbetet och om att ompröva och förnya strategier. Även rektorns och huvudmannens arbete med att behålla de behöriga lärare som finns i organisationen ingår här.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett brett och uthålligt arbete för att rekrytera och behålla behöriga lärare.

Skolinspektionens granskning visar att huvudmannen och rektorn bedriver ett systematiskt arbete med att kartlägga och analysera rekryteringsbehov och kartläggningen omfattar möjligheter till att öka andelen behöriga lärare genom behörighetsgrundande utbildning på ett systematiskt sätt. Vidare visar granskningen att huvudmannens och rektorns rekryteringsarbete utgår utifrån de behov som identifierats i kartläggningen, men att arbetet, trots bristande framgång, inte har omprövas eller intensifierats. Granskningen visar huvudmannen och rektorn gör flera insatser som bidrar till att behålla behöriga lärare.

#### Kartläggning och analys av behov av behöriga lärare.

Rektorn och huvudmannen bedriver ett systematiskt arbete med att kartlägga och analysera rekryteringsbehov av behöriga lärare. Kartläggningen omfattar även behovet av behörighetsgrundande utbildning hos befintliga lärare. Då huvudmannens representant och rektorn är samma person används fortsättningsvis benämningen rektorn. Rektorn, biträdande rektorn och lärarna ger en samstämmig bild av att rektorn regelbundet och muntligen samlar in underlag för att kartlägga och analysera behovet av behöriga lärare på skolenheten. Av kartläggningen framgår vilka behov som föreligger gällande ämnen och årskurser samt vilka lärare som undervisar i ämnen och årskurser som de inte är behöriga i och där det finns behov av att delta i behörighetsgrundande utbildning. Kartläggningsarbetet sker både i början och i slutet av ett läsår och ingår i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete.

Rektorn, biträdande rektorn och lärarna ger en samstämmig bild av att skolenheten har behöriga lärare i de flesta ämnen men att rektorn har identifierat att ingen av lärarna har behörighet i ämnena musik, slöjd, hem- och konusmentkunskap och spanska. Vidare framgår av intervjuer med lärare att de får information om i vilka ämnen det är särskilt svårt att rekrytera behöriga lärare och att det i dagsläget berör matematik och flera av de praktiskt-estetiska ämnena.

#### Rekryteringsarbete

Skolinspektionens granskning visar att huvudmannen och rektorn bedriver ett rekryteringsarbete, men trots utebliven effekt, förändras inte arbetet. Rektorn bedriver ett rekryteringsarbete utifrån de behov som identifierats i kartläggningen, men omprövar inte de strategier som används för att nå rätt målgrupp till utannonserade tjänster. Rektorn, biträdande rektorn och lärarna ger en samstämmig bild av att rektorn kontinuerligt söker legitimerade och behöriga lärare och att det sker utifrån de ämnen och årskurser skolenheten har behov av, men att det är svårt att rekrytera behöriga lärare. Rektorn uppger bland annat att skolenhetens geografiska läge kan vara en bidragande faktor till ett lågt söktryck av behöriga lärare vid rekrytering.

För att attrahera lärare att söka till skolenheten, och även som en strategi för att behålla behöriga lärare, har rektorn genomfört flera insatser för att skolenhetens arbetsmiljö ska vara attraktiv. Exempelvis att skolenheten har små klasser, att lärare på skolenheten har färre arbetsdagar per läsår än andra skolenheter, att lärarna erbjuds friskvård samt att specialpedagogtjänsten har utökats för att stödja lärarnas arbete. Rektorn uppger vidare att innehållet i annonserna har förändrats över tid så att skolenhetens arbetsmiljö numera framhålls.

Arbetsätten för rekrytering har inte omprövats eller omarbetats, trots att skolenheten inte har lyckats rekrytera behöriga lärare. Av samtliga intervjuer framgår att skolenheten utannonserar lediga tjänster. Exempelvis utannonserades åtta tjänster inför höstterminens start. Tjänsterna utannonseras via Arbetsförmedlingens platsbank, lärarnas egna kontaktnät via sociala medier samt skolenhetens hemsida. Vidare framgår av intervju med rektorn och biträdande rektorn att även om sökande till de utannonserade tjänsterna ibland är behöriga har de saknat andra kompetenser som rektorn identifierat som viktiga. Granskningen visar att rektorn inte har omprövat arbetet med att nå ut med information om skolenheten, för att på så sätt skapa intresse för tjänsterna bland fler behöriga lärare.

Granskningen visar att rektorn har en strategi för att på lång sikt öka antalet behöriga lärare. Av intervju med rektorn och biträdande rektorn framgår att rektorn i första hand anställer lärare som är behöriga. I andra hand anställer rektorn lärare som har en lärarlegitimation, utifrån att rektorn har en tanke om att lärare sedan kan utöka sin behörighet. I samband med Skolinspektionens besök höstterminen 2022 var det fem lärare som läste någon form av behörighetsgrundande utbildning, men det var elva lärare som undervisade i ämnen eller skolformer som de inte var behöriga i. Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla vikten av att rektorns långsiktiga plan behöver kommuniceras och planeras med berörda lärare. Se mer om detta under området Öka behörigheten bland befintliga lärare.

### Arbetet med att behålla lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver ett aktivt och målinriktat arbete för att behålla de behöriga lärare som arbetar inom skolenheten. Av samtliga intervjuer framgår att flera av de insatser som görs för att attrahera behöriga lärare att söka tjänster också är insatser som bidrar till att minska omsättningen av de befintliga lärarna på skolenheten. Exempelvis att skolenheten har små klasser, att lärare på skolenheten har färre arbetsdagar per läsår än andra skolenheter, att lärarna erbjuds friskvård samt att specialpedagogtjänsten har utökats för att stödja lärarnas arbete. Rektorn, biträdande rektorn och lärarna ger en samstämmig bild av att rektorn arbetar aktivt för att skapa en god trivsel och att lärarna får stöd i undervisningsrelaterade arbetsuppgifter. Rektorn genomför exempelvis kontinuerligt individuella samtal med lärarna kring arbetsförhållanden och är lyhörd för individuella önskemål och

behov. Det kan beröra schemaläggning, vilka årskurser läraren vill undervisa i eller att en lärare vid behov kan få avstå från vissa arbetsuppgifter såsom att vara rastvakt.

### Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Arbetet med att söka efter och rekrytera behöriga lärare behöver utvecklas.

Det är en utmaning för många skolhuvudmän och rektorer att få tag i behöriga lärare. Ett uthålligt och långsiktigt arbete för att öka andelen behöriga lärare består av flera delar där rekrytering av behöriga lärare är en del. För att rekryteringsarbetet ska bli ändamålsenligt krävs bland annat att det är aktivt och att arbetet omprövas och utvecklas vid behov.

Rektorn på Alla nationers skola bedriver i nuläget ett rekryteringsarbete och har ökat andelen legitimerade lärare de senaste åren. Däremot får eleverna undervisning av obehöriga lärare i många ämnen, då många lärare undervisar i ämnen eller skolformer som de inte är behöriga i. Rektorn söker behöriga lärare, men utfallet av sökande behöriga är lågt då tjänster utannonserats. Rektorn har inte förändrat arbetet med att söka efter behöriga lärare trots uteblivet resultat. Rektorn har ingen annan uppsökande verksamhet än annonsering via Arbetsförmedlingens platsbank, lärarnas sociala nätverk samt skolenhetens hemsida.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att utveckla arbetet och på sikt öka andelen behöriga lärare genom att ompröva de strategier som används för att nå målgruppen behöriga lärare. Det kan handla om att använda andra informationskanaler tillsammans med ett proaktivt arbete genom att till exempel ha kontakt med lärosäten för att skapa goda relationer till lärarstudenter.

### Öka behörigheten bland befintliga lärare

Det här området handlar om huvudmannens och rektorns arbete med att öka behörigheten bland de lärare som redan finns i organisationen genom behörighetsgrundande utbildning. Det omfattar dels arbetet med att informera om möjligheter, uppmuntra och stödja lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning, dels de reella förutsättningar huvudmannen och rektorn ger lärare att delta i sådan utbildning.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn bedriver ett arbete med att informera om möjligheterna och att ge förutsättningar för lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. Rektorn arbetar för att ge lärarna förutsättningar att delta i behörighetsgrundande utbildning, men det är otydligt vilka reella förutsättningar som ges och hur deltagande i behörighetsgrundande utbildning planeras och genomförs.

### Information uppmuntran och stöd

Huvudmannen och rektorn bedriver ett arbete med att informera om möjligheterna, och att stödja lärare, att delta i behörighetsgrundande utbildning. Men det är oklart om och i så fall vilket stöd som ges i processen kring information och ansökningsförfarande för att delta i behörighetsgrundande utbildning. Samtliga intervjuade ger en samstämmig bild av att alla lärare som behöver behörighetsgrundande utbildning utifrån den undervisning de ansvarar för, har möjlighet att delta, men vad gäller stöd i processen skiljer sig uppfattningarna åt. Granskningen visar att rektorn informerar lärarna om olika möjligheter att delta i behörighetsgrundande utbildning, exempelvis vidareutbildning av lärare (VAL) och utländska lärares vidareutbildning (ULV). Det sker genom regelbundna e-postmeddelanden med kontaktuppgifter till olika lärosäten som erbjuder behörighetsgrundande utbildning samt muntligt på olika möten, exempelvis på arbetsplatsträffar. Däremot framgår det av granskningen att informationen är generell och inte anpassad till specifika lärares situationer. Av lärarintervjuer framgår att en del lärare får stöd i processen kring information och i ansökningsförfarandet för att delta i behörighetsgrundande utbildning medan andra inte får det. Några lärare uppger att det främst är lärarna själva som söker information och någon har fått tips från en kollega om exempelvis kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). Några andra lärare uppger att de får hjälp av biträdande rektorn och av kollegor både när de söker information om behörighetsgrundande utbildning och vid ansökningsförfarandet, medans andra inte delar den erfarenheten.

Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök deltar fem lärare i behörighetsgrundande utbildning. När lärare deltar i behörighetsgrundande utbildning följer rektorn upp hur studierna fortgår på medarbetarsamtal och vid spontana möten.

### Reella förutsättningar för att delta i behörighetsgrundande utbildning

Huvudmannen och rektorn arbetar för att ge lärarna förutsättningar att delta i behörighetsgrundande utbildning men att det är otydligt hur planeringen för genomförande sker och vilka förutsättningar som ges. De intervjuade ger olika bilder av

vilka förutsättningar som ges lärare som deltar i behörighetsgrundande utbildning. Rektorn och biträdande rektorn uppger att alla lärare känner till vilka förutsättningar de kan få vid deltagande i behörighetsgrundande utbildning. Rektorn uppger att den som går en behörighetsgrundande utbildning får ersättning för resor och litteratur och när den studerande behöver närvara vid lärosätet sker inget löneavdrag. När det gäller möjligheten att gå ned i tjänstgöringsgrad med bibehållen lön har det inte diskuterats då ingen lärare frågat om det. Av intervjuerna med lärarna framgår däremot att lärarna har olika uppfattning både om hur planering av deltagande i behörighetsgrundande utbildning går till och vilka förutsättningar som ges. Några lärare tror att planering för behörighetsgrundande utbildning sker tillsammans med rektorn, att lärare har möjlighet att gå ned i tjänstgöringsgrad med bibehållen lön samt att de får ersättning för litteratur under utbildningen medan andra uppger att rektorn inte informerat om vilka möjligheter som finns. En lärare uppger exempelvis att hen studerat på deltid men att hen inte har haft någon dialog med rektorn gällande vilka förutsättningar som ges för studier.

### Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Arbetet med att informera, uppmuntra och stödja lärare i att delta i behörighetsgrundande utbildning behöver utvecklas.

Ett samlat och strategiskt arbete med att utbilda lärare som finns inom organisationen är ett sätt att öka andelen behöriga lärare. Särskilt betydelsefullt kan detta vara för huvudmän och rektorer som under lång tid har haft svårigheter att rekrytera behöriga lärare. För att arbetet ska bli ändamålsenligt behöver det planeras och genomföras på ett behovsanpassat sätt så att de lärare som genomgår utbildningen ges goda förutsättningar att delta och fullfölja den.

Vid Alla nationers fria skola finns flera lärare som undervisar i ämnen och/eller årskurser de inte är behöriga i. Det finns också ämnen som ingen av lärarna är behöriga att undervisa i. Rektorn informerar lärarna på en övergripande nivå om möjligheter att delta i behörighetsgrundande utbildning, men gör inga riktade insatser utifrån de behov av behörighetsgrundande utbildning som framkommer i kartläggningen. Det otydligt för lärarna vilka möjligheter och förutsättningar som finns för att delta i behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att på ett mer strukturerat och målinriktat sätt informerar, uppmuntrar och stödjer lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning så att det blir tydligt för lärare vilka möjligheter och förutsättningar som finns för att delta i behörighetsgrundande utbildning.

På skolinspektionens vägnar

**X** Malin Lundquist

---

Malin Lundquist

Beslutsfattare

Signerat av: Malin Lundquist

**X** Ingela Åkerman Jansson

---

Ingela Åkerman Jansson

Föredragande

Signerat av: Ingela Åkerman Jansson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Maria Mowitz och Sarah Vinterlycka deltagit.

## Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

---

Ideella föreningen för Alla nationers fria skola ansvarar för en skolenhet belägen i Stockholms kommun. Intervjuerna genomfördes den 8 och 9 november 2022 av utredarna Ingela Åkerman Jansson och Maria Mowitz.

Skolverkets officiella statistik visar att andelen legitimerade lärare i Alla nationers fria skola som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i (heltidstjänster) har varierat de senaste fem läsåren. Andelen har varierat mellan 19,7 procent och 35 procent. Under samma period har motsvarande andel för riket som helhet varierat mellan 70,1 procent och 71,4 procent i. Läsåret 2021/2022 var andelen lärare som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i 35 procent i Alla nationers fria skola och motsvarande andel för riket som helhet 71,0 procent.

Av den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av i samband med granskningen framgår att på Alla nationers fria skola är det 15 av 20 lärare som är legitimerade lärare. Elva av dessa lärare undervisar i ämnen eller en skolform som de inte är behöriga i.

På skolenheten är det en av lärarna som går behörighetsgrundande utbildning för att bli legitimerad lärare. Ytterligare tre lärare går behörighetsgrundande utbildning för att utöka sin behörighet med ytterligare ett eller två ämnen och en lärare går utländska lärares vidareutbildning (ULV) för att utöka sin behörighet för förskoleklassen och årskurserna 1-3.

## Bilaga 2: Underlag för bedömning

---

Vid granskningsbesöket inhämtas information verksamheten som sedan bedöms i relation till fastställda kvalitetskriterier för att identifiera såväl styrkor som svagheter i det arbete som bedrivs. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med lärare vid den utvalda skolenheten
- En intervju med rektorn tillika huvudman och en biträdande rektor för den utvalda skolenheten
- Insända dokument från huvudmannen och rektorn
- Den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten och huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll samt getts möjlighet att inkomma med synpunkter.

### Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas huvudmannens och rektorns arbete inom följande delar:

**Frågeställning 1: I vilken utsträckning gör huvudmannen och rektorn breda och uthålliga ansträngningar för att rekrytera och behålla behöriga lärare?**

- Kartlägga och analysera behov av behöriga lärare.
- Brett och uthålligt arbete med att rekrytera behöriga lärare.
- Aktivt arbete för att behålla de behöriga lärare som arbetar på skolan och inom huvudmannens övriga grundskolor.

**Frågeställning 2: I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning?**

- Uppmuntra och stödja undervisande lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning.
- Skapa reella förutsättningar för undervisande lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:  
<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/huvudmans-och-rektors-arbete-for-att-fler-elever-ska-fa-undervisning-av-behoriga-larare/>

## Bilaga 3: Författningsstöd

---

### Bedömningsområde 1 och 2

2 kap. 8, 9, 10, 13, 18 och 34 §§ samt 4 kap. 3 och 4 §§ skollagen (2010:800)

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 2.8 Rektorns ansvar.